

"DENGIZKO'L" (BUXORO) TABIIY MINERAL TUZINING TARKIBIDAGI NATRIY MIQDORINI ANIQLASH

Raximova Erkinoy Egamberdiyevna

O'zbekiston kimyo - farmatsevtika ilmiy tadqiqot instituti

Alfraganus University NOTT, Toshkent, O'zbekiston

e-mail: dr.erkinoy@gmail.com

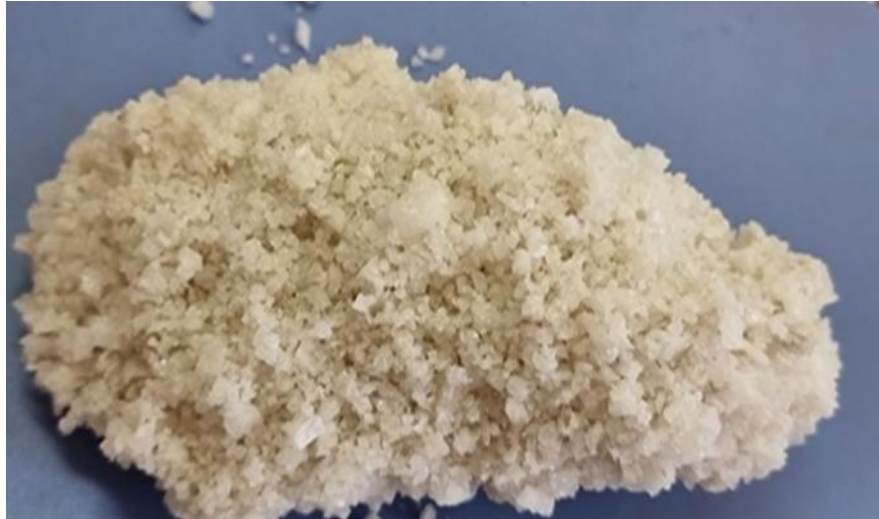
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18720090>

Dolzarbli: O'zbekiston hududlaridagi "Dengizko'l" (Buxoro), suv havzalarining gidrokimyoviy tarkibi, tuzli qatlamlari shifobaxsh ekanligi aniqlash. Bu esa mahalliy farmatsevtik ishlab chiqaruvchilar tomonidan ishlab chiqarilayotgan tayyor mahsulotlar evaziga O'zbekiston farmatsevtika bozorini dori shakllarini xilma xilligini ta'minlashga imkon yaratadi.

Dengizko'l tuzlarida inson salomatligiga foydali ta'sir ko'rsatadigan shifobaxsh xususiyatlarga ega noyob tabiiy makro-mikroelementlardan biri bo'lgan kaltsiy mavjudligi aniqlangan. Dengiz tuzi natriy xloriddan tashqari yana 80 dan ortiq minerallarni o'z ichiga oladi, shu jumladan tanamiz uchun ajralmas element bo'lgan kaliy. Bundan tashqari, yod ko'p miqdorda dengiz tuzida mavjud, ayniqsa homilador ayollar uchun sog'lom bolalar tug'ilishi uchun zarurdir. Dengiz tuzi hech qanday salbiy ta'sir qilmaydi. Natijalar normal tana funktsiyalari uchun zarur bo'lgan ruxsat etilgan chegaralar bilan taqqoslandi va eng ko'p Natriy xlorid tashkil qilishi (31.036) aniqlandi. Natriy xlorid organizm uchun ajralmas hisoblanadi, chunki u murakkab metabolik jarayonlarda muhim rol o'ynaydi. Modda me'da shirasi, tupurik, limfa va boshqa fiziologik suyuqliklar tarkibida mavjud. Bu mushaklar va asab tizimining to'g'ri ishlashi uchun zarurdir. Natriy hujayralar orasidagi suv almashinuviga yordam beradi [6,7]. Xlor qon hujayralari shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Tuzning ikkita asosiy komponenti xlorid va natriy ionlari bo'lib, boshqa mikroelementlar, rux, nikel, xrom, litiy, alyuminiy, stronsiy, bariy, bor, marganes kabi bir necha elementlar mavjud. Dengiz tuzi taxminan 98% NaCl dan iborat bo'lib, qolganlari 2% ni tashkil qiladi.

1-rasm. "Dengizko'l" (Buxoro) tuzining tashqi ko'rinishi.

Tadqiqotning maqsadi: “ISP OES induktiv bog’langan plazma bilan optik emissiya spektroskopiya” usulida Olot sho’r ko’li tuzining tarkibidagi natriy miqdorini o’rganish maqsad qilib olindi.

Usul va uslublar: Olot sho’r ko’li tuzining 0,1 g aniq tortma olinib, minerarilzatsiya qilindi, so’ngra eritmani Perkin Elmer firmasining Avio-200 (ICP-OES) induktiv bog’langan plazmali optik emission spektrometrda, namunalarning tarkibidagi natriy elementi miqdori kiritilgan standart namunaga nisbatan miqdoriy jihatdan tahlil qilindi.

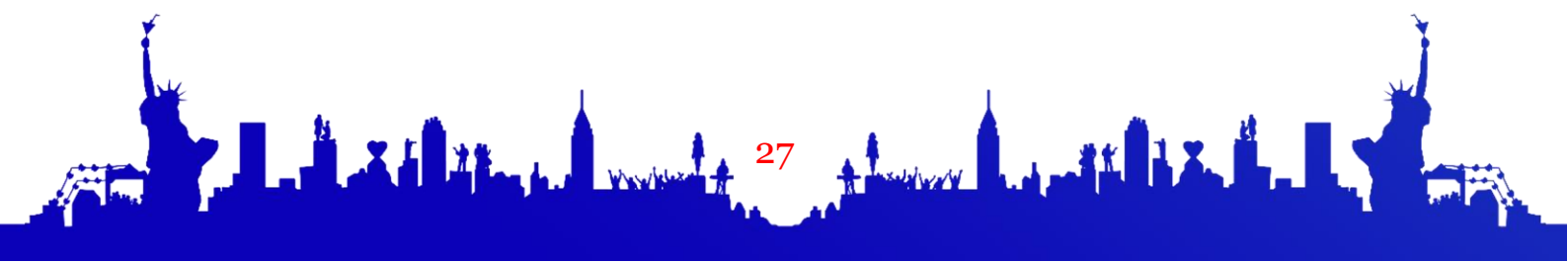
Natijalar: Olot dengizko’l tuzining tarkibini organish natijasida natriy-31.036 ni tashkil qildi. Tahlil natijalari 1-jadvalda tasvirlangan.

1-jadval

Olot sho’r ko’li tuzining makroelement tahlili

Element nomi	Mg/kg
Na	31.036

Xulosalar: dengiz tuzlari tarkibida hayotiy (muhim) kimyoviy elementlar mavjud, shuning uchun dengiz tuzlari tabiat in’om etgan shifobaxsh vosita hisoblanadi. Mineral tuzlar to’qimalarda regenerativ jarayonlarni rag’batlantiradi, yaralarning tez shifo berishiga yordam beradi. Antiseptik, yallig’lanishga qarshi va og’riq qoldiruvchi xususiyatlarga ega. Dengizko’l tuzining kimyoviy tarkibi inson organizmi uchun foydali elementlarga boy ekanli tajribalar orqali aniqlandi. Bu tuz tarkibida natriy elementi aniqlanib, ularning sifat va miqdoriy tarkibi o’rganildi

Adabiyotlar:

- 1.Egamberdiyevna, E. R. E., & Sodiqovich, J. F. (2024). The Use of Natural Mineral Salts" Dengizkul"(Bukhara) in Psoriasis. American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences (2993-2149), 2(1), 260-262.
- 2.Rakhimova E.E., Jalilov F.S., Saidkarimova Yo.T. (2023). Tabiiy mineral tuzlarning xalq tabobatida teri kasalliklarida ishlatilishi. Abu Ali ibn Sino va zamonaviy farmatsevtikada innovatsiyalar mavzusidagi VI xalqaro ilmiy-amaliy anjuman to'plami, Toshkent(295 B.)
- 3.Egamberdievna E. E., Nurullayevich M. S., Rustamovna G. D. The Form of Ointment Drug and its Role in the Pharmaceutical Market of Uzbekistan //Central Asian Journal of Medical and Natural Science. – 2023. – T. 4. – №. 1. – С. 276-282.
- 4.Рахимова,Э.Э, Жалилов, Ф.С, Саидкаримова Ё.Т. (2022). Табiiй минерал тузларнинг халқ табобатида ишлатилиниши. «Актуальные вопросы фармакологии: от разработки лекарств до их рационального применения» сборник тезисов, Бухара, Узбекистан (126 бет.)
- 5.Parisi R, Symmons DP, Griffiths CE, Ashcroft DM. Global epidemiology of psoriasis: a systematic review of incidence and prevalence. J Invest Dermatol. (2013) 133:377–85. doi: 10.1038/jid.2012.339

